

עפרות זהב

פנינים, הנהגות ואמרות מגדולי ישראל

ע"פ פסק של הרב זילברשטיין, אנו מבקשים לא לקרוא בעלון בשעת התפילה וקריאת התורה, שלא יצא שכרנו בהפסדנו.

פרשת: יתרו

גיליון: 52

כ' שבט, תשפ"ג

הבבא סאלי אמר לעשיר המוראג:

"ונקה לא ינקה"

ליהודי ממקסיקו, שהיה עשיר גדול ותומך תורה, חטפו את הבן. השודדים דרשו עבורו כופר נפש, סכום כסף עצום. הוא שלח שליחים לבבא סאלי וצ"ל, שאמר: "אל תעשה כלום! הוא יחזור הביתה בשלום". אח"כ הוסיף שלוש מילים: "ונקה לא ינקה".

עבר זמן והשודדים רבו ביניהם, אחד ירה בשני, וכשהבן ראה ששניהם שוכבים פצועים – תפס את רגליו וברח חזרה לביתו. ההתרגשות והשמחה לא ידעו גבולות.

הם החליטו שהם טסים לארץ ישראל, לפגוש את הבבא סאלי ולהודות לו על שהושיע אותם מצרתם.

הבבא סאלי פנה לאבי המשפחה ושאל אותו: "איזו מצוה קיבלת על עצמך לאחרונה?"

השיב האבא: "נשמע לי מצחיק לומר, אבל לאחרונה התחלתי לנקות קצת ולסדר את בית הכנסת שבו אני מתפלל".

אמר לו הבבא סאלי: "זה פשר הפסוק שראיתי מול עיני: 'ונקה לא ינקה' – מי שמנקה את בית הכנסת, מי שרוצה להזיק לו – לא ינקה".

אמר העשיר: "אני נותן הרבה צדקות. אני מתפלל, וגם קצת לומד תורה. הדבר האחרון שחשבתי שיעמוד לי לזכות, זו הפעולה הזאת שעשיתי, בלי הרבה כוונה. ראיתי שבית הכנסת קצת לא מסודר ואמרת לעצמי: אני אנקה, אני אסדר אותו..."

(רבי גואל אלקריף שליט"א – נאה דורש, דרשו)

הם ישבו אחד מול השני ולא הוציאו מילה...

מספר הרב גרוסמן שליט"א מעדות אישית: "בחוש ראיתי מי זה ה'בבא סאלי'!"

"פעם אחת פנה ה'בבא סאלי' לעזור שלו ואמר: 'נוסעים למירון! מגיעים למירון, וה'בבא סאלי' מבקש קודם כל להיכנס לאדמו"ר מלעלוב ששהה שם בימיו האחרונים. מגיע הבבא סאלי, ואני ראיתי כמו עיניי: הוא יושב מול האדמו"ר, ובמשך 10 דקות שניהם מסתכלים אחד על השני ולא מוציאים מילה אחד לשני! לאחר מכן קם ה'בבא סאלי', הלך לציון של רשב"י הקדוש, וחזר לנתיבות..."

התחננתי לאדמו"ר מלעלוב: 'תגלה לי מה היה פה!'. אמר האדמו"ר: 'ה'בבא סאלי' הגיע לפה, ושנינו החלטנו לקב"ה שבמקום שאיראן ועיראק ילחמו נגדנו, שהמלחמה תהפך ותהיה ביניהם!'. חברים, בלי שום הסבר, פתאום האיראנים פתחו במלחמה מול העיראקים. ואנחנו? נהנים מאורם של הצדיקים... על מי העולם עומד? על מי המדינה נשענת? זכר צדיקים לברכה...

(נר אהרן)

הגר"מ שניידר נהג לשבת באמצעו של היכל,

כדי להשגיח...

רבי משה שניידר זצ"ל היה תלמיד ה'חפץ חיים', והקים בלונדון את ישיבת 'תורת אמת' המפורסמת.

נודע היה במיוחד בתפילתו שהייתה ברגש ובהתלהבות. תלמידיו מעידים כי עניית האמן שלו הרקיעה שחקים. לצד השקעה בלתי מתפשרת בעמל התורה, השקיע רבות בחינוך תלמידיו לעבודת הלב.

היה הוא רגיל לחזור באזני תלמידי הישיבה

על דברי 'ספר חסידים' (תנ"ד) שיש לברך כל ברכה בקול, לפי

שהמברך בלחש גוזל מהציבור את מצוות עניית אמן. בעקבות זאת, תיקן כי תלמידי הישיבה יקפידו בגשתם לסעוד את לבם, לברך בקול את ברכת 'על נטילת ידיים' וברכת 'המוציא', ואף השגיח על קיום תקנה זו, עד שהושרשה בקרב התלמידים. וכן היה אומר: כשאדם מפסיד עניית אמן, הרי שהוא מונע בכך את הברכה מלשרות בביתו.

רבי משה נהג לשבת באמצעו של היכל הישיבה, ולא ב'מזרח' כמנהג ראשי הישיבות. הוא תלה את מנהגו זה ברצונו להשגיח על התלמידים אף בזמן התפילה: "על אלו המתרשלים, הנני משגיח לכל יאחרו לתפילה. על הזרזים, שלא יפתחו גמרא בחזרת הש"ץ. על התלמידים כולם, הנני משגיח שיענו אמן בקול".

(ספר זכרון לכבוד רמח"י שניידר, וספר אש קודש, הובא ביכול מאמינים)

"...אני אלמד אתכם איך צריך בעל

להתנהג לאשתו!"

הגאון רבי שלמה היימן זצ"ל לא זכה לילדים משלו. תלמידיו היו בניו, הם היו בני בית אצלו, ובתקופה האחרונה כשהיה חולה מאוד, הם היו יושבים על יד מיטתו במשמרות, ומסייעים לרבנית לסעוד אותו.

"אנחנו היינו הבחורים המבוגרים בישיבה" מספר הגאון רבי משה אריה שטרן זצ"ל לתלמידיו, "ולכן עלינו אח"כ לנחם את ה'רעבצ'ן' – הרבנית שנותרה אלמנה".

"הרבי לימד אתכם שיעורים בתורה", סיפרה הרבנית לתלמידים, "הוא לימד אתכם איך לומדים גמרא, איך לומדים תוס', איך לומדים ראשונים ואחרונים.

"אני אלמד אתכם שיעור מסוג שונה", הוסיפה הרבנית, "אני אלמד אתכם איך צריך בעל להתנהג לאשתו..."

"תדברו עם הנשים שלכם בעדינות ובכבוד, כמו שרבי שלמה היה מדבר איתי", ציוותה עלינו הרבנית, "תתנהגו כמו שהוא התנהג."

ואז היא סיפרה סיפור חזק: "הסדר בבית שלנו היה, שבעלי היה מתפלל ערבית ובשעה שמונה חזר הביתה. היינו אוכלים יחד ארוחת ערב משמונה עד שמונה וחצי, ובשעה שמונה וחצי הגיע בחור שהיה לומד איתו בחברותא בבית, עד השעה עשר וחצי.

"מאחר ולא היה לי מה לעשות בבית, ולא רציתי להפריע להם, הייתי יוצאת מדי ערב בשעה שמונה וחצי מהבית, והפכתי לגבאית צדקה. הייתי אוספת כסף לעניים, ליתומות ולאלמנות, ואחרי שעתיים וחצי הייתי חוזרת הביתה, בשעה 11 בלילה בערך."

עכשיו כדאי שתקשיבו טוב מה מספרת הרבנית, מה קרה כשהיא היתה חוזרת הביתה. צריכים להקדים ולהכיר את רבי שלמה, כדי להבין את המשמעות. הוא היה כזה עדין נפש, באופן מיוחד. למדן מובהק, הוא היה עילוי של ממש, הגר"מ פיינשטיין זצ"ל אמר עליו, שהיה יחיד הדור בלימוד גמרא לאמיתתה של תורה. היו שם כל גדולי ראשי הישיבות של אמריקה, רבי משה פיינשטיין לא נשא פנים לאף אחד, הוא הצהיר במפורש שרבי שלמה היה יחיד הדור!

בכל אופן מספרת הרבנית, מה קרה כשהיא חזרה הביתה? – על השולחן היו כבר מונחות שתי כוסות עם פרוסת עוגה, הקומקום עם

המים כבר עמד על האש, וכשאני נכנסתי הוא הכין לי כוס קפה, ועוד כוס קפה עבורו...

המים כבר עמד על האש, וכשאני נכנסתי הוא הכין לי כוס קפה, ועוד כוס קפה עבורו...

"שאלתי אותו לא פעם ולא פעמיים: 'אתה צריך להכין לי קפה? אני צריכה להכין לך!' הוא אמר לי: 'לא! את הסתובבת בחוץ ואני ישבתי בבית בנחת. בוודאי שמן הצדק הוא שאני אכין את הקפה עבורך...!'

"כשהייתי נכנסת לחדר לישון, המיטה כבר היתה מוכנה, הוא סידר את החדר כדי שלא אצטרך לטרוח, הכין 'נעגל ואסר' (=מים לנטילת ידיים), הוא עשה כל מאמץ כדי שבבית תשרה אווירה נעימה, כדי לתת הרגשה שהוא מכבד ומעריך. ככה תתנהגו גם אתם לנשותיכם!"

(דרשו)

רב הקהילה, תלמיד חכם מפורסם, גילה לפני כניסת שבת שהוא גוי

סיפר הרב זילברשטיין שליט"א: "מעשה מדהים ומזעזע התרחש לפני שנים, וחושבני שאני היחיד שהתודעתי לסיפור זה... המדובר היה בת"ח מפורסם, היושב בבית הכנסת שלו ב'מזרח', והכל קמים לפניו כדי לכבדו, ופעם בערב שבת, זמן קצר לפני כניסת השבת, נודע לו שהוא... גוי".

היה זה לאחר תקופת השואה, ואביו של הת"ח הופקד ע"י הוריו אצל משפחת גויים, ולבסוף נישא לבתם הגויה. אף אחד לא ידע על כך, והת"ח שלנו, שכמובן היה בן לאמא גויה, צמח ועלה והתגדל בתורה עד שהגיע למדרגה גבוהה מאוד.

באותו ערב שבת דרמטי, שבו התגלתה העובדה הנוראה, הגיע אליי הת"ח ההוא בחשאי, ושאל מה לעשות עתה, כיון שהיה ברור שבשעה זו, זמן קצר לפני כניסת השבת, אי אפשר לעבור את הליכי הגיור הנדרשים. אחת השאלות היתה מה לעשות עם הציבור שקם לכבודו: "הרי אני גוי, ואין אפשר לקום לכבודי?". הוא שאל האם עליו להודיע לציבור את האמת, ושלא יכבדוהו.

אמרנו לו שאין הוא צריך להודיע, והציבור יכול לקום מפניו, וזאת על סמך המקורות דלהלן:

במסכת עבודה זרה (דף ג.) אומר רבי מאיר "מניין שאפילו עובד כוכבים, ועוסק בתורה, שהוא ככהן גדול, תלמוד לומר (ויקרא, י"ח, ח) 'אשר יעשה אותם האדם וחי בהם', כהנים לוויים ישראלים לא נאמר, אלא האדם. הא למדת שאפילו עובד כוכבים ועוסק בתורה, הרי הוא ככהן גדול". התוספות בד"ה 'שאפילו' ביאר, שכוונת הגמרא לנכרי העוסק בשבע מצוות בני נח [שמותר ומצווה לגוי ללומדם].

ה'אגרות משה' (או"ח, ח"ד סימן ל"ג) כתב על דברי הגמרא: "ודאי אין לומר דיש בנכרי קדושה מצד התורה שלמד, דהא אין בו אפילו קדושת ישראל, ואף לא קדושת עבדים, אלא בהכרח הוא לענין החשיבות והכבוד, מצד שהתורה חייבה לכבד את לומדי התורה, וחידוש רבי מאיר שאף לנכרי שעוסק בתורה, מחויבים לכבדו".

ומבואר בדבריו שנכרי העוסק בתורה אין בו קדושה כלל, ועיקר ההשוואה לכהן גדול הוא רק לענין החשיבות והכבוד שיש לתת לו.

אם כן למדנו שנכרי העוסק בתורה בשבע מצוות בני נח, חייבים לכבדו ולקום מפניו. ולכן גם הת"ח עליו סיפרנו בתחילת הדברים אפשר להמשיך ולקום מפניו.

ואנחנו נלמד מכך מסקנה רבתי באשר לחשיבותם וכבודם של לומדי התורה. שהרי אם מצאנו כאן שצריך לכבד גויים שלומדים תורה, שוב בנפשכם גודל יקרותו של תלמיד חכם העמל ויגע בתורתו יומם ולילה, עד היכן היא מגעת!

(קול ברמה)

השליח של הרבי מסקולען גנב 25,000 דולר במקום לפדות שבוי

האדמו"ר מסקולען זי"ע עסק כל ימי חייו במצוות פדיון שבויים ובהצלת

יהדות רומניה. כשהגיע לאמריקה אסף כספים רבים עבור מצווה זו. כדי להוציא יהודי מבית הסוהר ברומניה היה דרוש סכום עתק של עשרים וחמש אלף דולר, שבימים ההם ערכם היה גבוה ביותר. האדמו"ר בחכמתו ובפקחותו היה מעביר בדרך-לא-דרך את הסכומים הללו לרומניה, ופעולות ההצלה נעשו מתוך סיכון רב. בדרך זו הציל הרבי רבים ממוות לחיים.

באחד הימים נודע לרבי שאחד השלוחים מעל בשליחותו וגנב את הכסף לעצמו. במחשבתו של הרבי גאתה הדאגה ליהודי המסכן שנותר בבית הסוהר, מכיוון שכסף השחרור שהיה מיועד עבורו לא הגיע ליעודו. הוא היה מזועזע מאוד משפל המדרגה שאליה הגיע השליח היהודי, ובנוסף לכך העיקה עליו מצוקתו של היהודי היושב מאחורי סורג ובריח ונאנק בייסוריו.

הדבר פגע ברבי עד כדי כך שנוקק לטיפול רפואי. כלילה, בעת חוליו, נותר עמו בנו כדי להשגיח על מצב בריאותו, והנה הבן שומע את אביו בשעה מאוחרת כלילה מהלך אנה ואנה בחדרו.

ניגש הבן לאביו ושאל: "אבא, מדוע אינך הולך לנוח מעט?" השיב הרבי: "איני מסוגל לומר קריאת שמע שעל המיטה". "מדוע?" תמה הבן. ענה הרבי: "אני מתחיל לומר הריני מוחל וסולח לכל מי שהכעיס וכו' ובלבי פנימה אני מרגיש כי איני מוחל ליהודי זה, איני מסוגל למחול לו. ואם כך, איך אוציא דבר שקר מפי?".

וכך נותר הרבי ער, עד שהרגיש כי הוא מסוגל למחול לו.

(לבית התורני)

מרן הגר"ח אמר:

"אם אתם רואים איזה כוח יש לכם בפה, תנצלו אותו לדברים טובים וחיוביים"

הרגעים המסוכנים ביותר בכל בית יהודי הם כאשר יש התפרצויות בלתי נשלטות. במצבים שכאלה עלולים לפלוט מלים שהפולט לא רצה לפלוט, אבל בהשראת הכעס וההתפרצות הן יצאו מהפה, ויש מקרים שמילים אלו גובות מחיר כבד.

"זכורני מעשה שהיה בערב פסח בבית אחד", סיפר מרן הגר"ח זילברשטיין, "כאשר הכל כבר היה מסודר ונקי לחג, ובני הבית נזהרו שלא להכניס חמץ לחדרי הבית. והנה, אחד הילדים הקטנים לא נזהר דיו, והכניס בסיקוויטס לחדרים הנקיים. כראות האבא את זאת, לא שלט בעצמו, והחל לצעוק על הילד הקטן בצורה מוגזמת מאוד. האמא ניסתה להרגיעו, ומשלא הצליחה, אמרה לו ברוב כעסה: 'לא מגיע לך שיהיו לך ילדים!'".

"מה קרה אחר כך? האשה שהיתה הרה באותה עת, הפילה את עובריה, ולא ילדה במשך תקופה ארוכה. בני הזוג הבינו שהבעיה נעוצה במה שהתרחש אז, בערב חג הפסח, ופנו אל גיסי מרן הגר"ח קניבסקי זצ"ל, שביקש מהם לפרט בפניו מה היה בזמנו".

"לאחר ששמע את הדברים, הגיב הגר"ח ואמר: 'אם אתם רואים את הכוח שיש בפה, תנצלו את זה לדברים טובים ומועילים'. בני הזוג קיבלו זאת על עצמם, ביקשו סליחה האחד מרעהו, ובסופו של דבר נולדו להם עוד ילדים רבים, ובהם גם תאומים".

"החוכה להיזהר מהתפרצויות מוטלת על כל אחד, ועל כל מי שרוצה לשמור על שלום ביתו. הסכנה בהתפרצויות אלו כיום היא גדולה וזמינה מאוד, בגלל 'הפתיל הקצר' שיש לאדם בן זמננו, שאינו מסוגל להתמודד עם מצבי לחץ, וכל דבר קטן מוציא אותו מדעתו, ואז הוא מתפרץ... וחבל. ברגע אחד אפשר לאבד את כל מה שהשגנו במשך שנים רבות".

(קול ברמה)